

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

Διευθύντης: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1943

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΣΤΑΔΙΟΥ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ
Α.Ε. 2018

ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Με συγκίνηση αναλογίζομαι τὰ ἡρωϊκὰ χρόνια τῶν βαλκανικῶν πολέμων, μὲ τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ποὺ ἀναπνέσαμε ὅλοι ἔπειτα ἀπὸ τὶς νίκες, ποὺ φτέρωναν τὶς ψυχές μας, σπρώχνοντάς μας ὅλους πρὸς τὸ ἔργο τῆς ἀναδημιουργίας. Κοιτάζαμε μέσα μας καὶ γύρω μας κι' ἀντικρύζαμε σὰ γιὰ πρώτη φορά τὶς ἀξίες μας, τὶς ἀναμετρούσαμε, τὶς χαιρόμαστε καὶ λαχταρούσαμε νὰ τὶς φανερώσουμε στὸν ἔξω κόσμο.

Τὸ κήρυγμα ὡστόσο τῆς ἐθνικῆς ἀναδημιουργίας εἶχε ἀκουστῆ κιόλας ἀπὸ μερικὰ χρόνια πρῶτῆτερα, κήρυγμα ποὺ ἔδινε ἔκφραση σὲ μιὰ διάχυτη ὑποσυνειδητὴ ἀνάγκη. Ἄπὸ τὰ 1907 ὁ πύρινος λόγος τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου μὲ τὴν «Ἐκκλήση πρὸς τὸ πανελλήνιον κοινὸν» ἔδινε καμουτσικιές στὸν ἐλληνικὸ λαό, γιὰ νὰ τὸν ξυπνήσει, νὰ τὸν κάνει νὰ πιστέψει στὸν ἑαυτό του, νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ πάνω του τὴν ξενολατρεία καὶ τὴν προγονοπληξία, ποὺ τοῦ νέκρωναν κι' οἱ δυὸ κάθε πρωτοβουλία. Φραγγέλιο ὁ λόγος του, μαστίγωνε ἀλύπητα κάθε σαπίλα, κάθε χυδαιότητα. Τάραξε τὴ βουρκωμένη λιμνοθάλασσα τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, ξυπνοῦσε τὰ αἵματα, δείχνοντας ἀπὸ μακριὰ τὴν αὐγὴ ποὺ γλυκοχάραζε μὲ τὸ φῶς τῆς ἐλληνικῆς ἀναγέννησης.

Τὴν ἴδια χρονιά—1907—ὁ Ἴδας ὕμνοῦσε τοὺς νεκροὺς τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνα στὸ «Μαρτύρων καὶ ἡρώων αἷμα». Ἦταν φανερό πὼς χάραζε μιὰ καινούργια μέρα γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Μὰ ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος βιάστηκε νὰ πεθάνει πρὶν τὴ δῆ, Ὁραιολάτρης, ἑλληνολάτρης, ζήτησε ἕνα πρῶτὸ θάνατο μέσα στὰ γαλανὰ νερά τοῦ Σαρωνικοῦ, ἀφοῦ κατάστρεψε πρῶτα ὅλο τὸ ἔργο του ποὺ τὸ εἶχε ἀναγγεῖλει μέσα στὴν «Ἐκκλήση! Γιατί; Λιποψύχησε; Δὲ βρῆκε ἀμέσως τὴν ἀπήχηση ποὺ περίμενε γιὰ τὸ κήρυγμά του; Βιαζόταν.

Τὴν ἤθελε ἀμέσως τὴν ἐλληνικὴ ἀναγέννηση.

Ὡστόσο ὁ σπόρος εἶχε ριχτεῖ καὶ σιγοφύτρωνε. Στὰ 1911 ὁ Ἴδας ζητᾶ πάλι νὰ ξυπνήσῃ τὴν ἐθνικὴ συνείδηση μ' ἕνα νέο σάλπισμα, τὸ «Ὅσοι ζωντανοί». Σημαία του ὁ δημοτικισμὸς, θρησκεία του ὁ ἐθνικισμὸς, ἐθνικισμὸς ἀριστοκρατικός, ποὺ περιφρονεῖ τὶς μάζες, λογαριάζοντας μονάχα τὸ δυνατό, τὸν ξεχωριστό, ποὺ θὰ ξεφυτρώσῃ μὲς' ἀπὸ αὐτὲς γιὰ νὰ τὶς κυβερνήσῃ. Τρία χρόνια ἀργότερα μὲ ἄλλο κήρυγμα: «Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς», ἀγκαλιάζει ὅλα τὰ φανερώματα τῆς ζωῆς, τέχνη, ποίηση, θέατρο, ντύσιμο, σπίτι, συνήθειες καὶ ζητᾶ νὰ δοθῇ σ' ὅλα σφραγίδα ἐλληνικὴ, νὰ λείπει ὁ φράγκικος μαϊμουδισμὸς.

Ὡστόσο μήτε ἡ «Ἐκκλήση» τοῦ Γιαννόπουλου, μήτε τὰ ἐθνικιστικὰ κηρύγματα του δὲν θὰ εἶχαν τὴ δύναμη νὰ ξυπνήσουν τὴν ἐθνικὴ συνείδηση, ἀν δὲν ἀντιπροσώπευαν μιὰ γενικὴ ψυχικὴ ἀνάγκη. Ἀνάγκη ὑποσυνειδητὴ ἴσως, μὰ πανελληνια καὶ πέρα ἀπὸ τὰ ἑλλαδικὰ σύνορα, ποὺ τὴν ἐνιωθάν ὅσοι ὅπου γῆς Ἕλληνες εἶχαν μέσα τους κάποια φλόγα δημιουργικῆ. Καὶ τὴν ἐνίωσε πρὶν ἀπ' ὅλους ὁ Μεγάλος Ἕλληνας, ὁ Ποιητῆς, ποὺ ἀπὸ τὰ 1886 τραγούδησε τὴν Ἑλλάδα στὴν πρώτη του ποιητικὴ συλλογὴ «Τὰ τραγούδια τῆς πατρίδος μου». Ὁ Ποιητῆς ποὺ δὲν ἔπαψε ἀπὸ τότε νὰ τὴν τραγουδεῖ, νὰ ζῆ τὸν παλμό της, νὰ πονᾷ τὸν πόνο της, νὰ ντρέπεται γιὰ τὴν κατάντια της.

«καὶ τὸ γέλιο καὶ τὸ φέμμα τὸ Βασιλεῖο ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ σένα μὲς' στὸν ἥλιο, κοίτα, Θεέ! θὰ σέρνεται μπροστὰ σὲ μπαλσαμωμένη κουκουβάγια. Μ' ὅλα σου θὰ ζῆ τὸ ταπεινά, μὲ καμιά σου βῆ θὰ ζῆ μεγαλωσούνη,

κ' οί προφήτες πού θά προσκυνᾶ,
 νάνοι κι' ἀρλεκίνοι.
 Καί σοφοί του καί κριτάδες
 τοῦ ἄδειου λόγου οἱ τροπαιοῦχοι
 καί διαφεντευτάδες
 κυβερνήτες του οἱ εὐνοῦχοι»

Καί μέσα ἀπό τόν πόνο γιά τόν ξεπε-
 σμό προφητεύει τή μεγάλη χαρά γιά τό
 ξανάνιωμα:

«Καί μὴν ἔχοντας πῶς κάτου ἄλλο σκαλί
 νά κατακυλῆσαις πῶς βαθειά
 στοῦ Κακοῦ τῆ σκάλα,
 γιά τ' ἀνέβασμα ξανά πού σέ καλεῖ
 θά αἰστανθῆς νά σοῦ φυτρώνουν—ὦ χαρά—
 τὰ φτερά,
 τὰ φτερά τὰ πρωτινά σου τὰ μεγάλα!».

Υἱέτια ἦταν ἡ ψυχική ἀτμοσφαῖρα πρὶν
 ἀπὸ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους. Τὸ ἐθνι-
 κὸ ἰδανικὸ τραβοῦσε σὰ μαγνήτης τοὺς
 διαλεχτοὺς πρὸς κάποια κοινὴ ἐνέργεια,
 κάποιαν ὁμαδικὴ δράση. Ἔτσι—στὶς 3
 Ἰουλίου 1909—δέκα καλλιτέχνες, ἀντι-
 πρόσωποι κάθε κλάδου τῆς τέχνης, ὑπό-
 γραψαν στὸ σπίτι μας ἕνα πρωτόκολλο
 καί ἱδρυσαν τὸν «Κύκλο ἑλληνικῆς τέ-
 χνης» πού θά εἶχε ἔργο του «τὴν μελέ-
 τήν, τὴν διαμόρφωσιν καί τὴν ἀνύψωσιν
 ἐν Ἑλλάδι τῶν Ὁραίων Τεχνῶν, καθ' ἑ-
 αυτὰς ἡ ἐφηρμοσμένων, μετὰ βάσιν τὸ ἀ-
 ληθινὸν ἑλληνικὸν πνεῦμα,
 νέον, βυζαντινὸν καί ἀρχαῖ-
 ον, κ' ἐν γένει τὰ ἰδεώδη καί τὸν χα-
 ρακτῆρα τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς καί σύμ-
 φωνα μετὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς σημερινῆς
 ζωῆς». Αὐτὸ ἦταν τὸ «Πιστεύω» τοῦ Κύ-
 κλου καθὼς διατυπώθηκε στὸ ἰδρυτικὸ
 πραχτικὸ καί ὑπογράφηκε ἀπὸ τοὺς ἰδρυ-
 τές: Μανώλη Καλομοίρη, Θωμᾶ Θωμό-
 πουλο, Αὔρα Σ. Θεοδωροπούλου, Ἀλέ-
 ξάνδρου Μαυρουδῆ, Κ. Μιχαηλίδη, Σπύ-
 ρο Θεοδωρόπουλο, Πέτρο Ροῦμπο, Νίνα
 Φωκᾶ, Ἀριστοτέλη Ζάχο, Κωστῆ Πα-
 λαμᾶ.

Εἶναι περίεργο ἀλήθεια πῶς τὸ πρα-
 χτικὸ αὐτὸ, ὑπογραμμένο ἀπὸ φανατι-
 κοὺς δημοτικιστῆς, ἦταν γραμμένο στὴν
 στὴν καθαρεύουσα. Μὴν ξεχνοῦμε ὅμως
 πῶς βρισκόμαστε τότε στὰ 1909, ὅπου ἀ-
 κόμα δὲν εἶχε κατασταλάξει τὸ γλωσ-
 σικὸ ζήτημα καί φόβος ἦταν μήπως χαν-
 τακωθῆ ἡ κίνηση στὴν ἀρχὴ τῆς, ἂν ἐμ-
 πλεχε μετὰ τὴν ἐπίμαχη τότε ἰδέα τῆς δη-
 μοτικῆς.

Ὁ Κύκλος Ἑλλ. Τέχνης δὲν ἀπλώθηκε

πλατεῖα ὡς σωματεῖο, μὰ στερεώθηκε ἀ-
 πὸ τοὺς ἰδρυτῆς του σὰν πίστη, πού φανε-
 ρώνεται μέσα στὸ ἔργο ὀλάκαιρης τῆς
 ζωῆς τους. Τὸ ἔργο τοῦ Καλομοίρη στὴ
 μουσικῆ, τοῦ Θωμᾶ Θωμοπούλου καί τοῦ
 Ροῦμπο στὴ γλυπτικῆ, τοῦ Ζάχου στὴν
 ἀρχιτεκτονικῆ, τῆς Νίνας Φωκᾶ, πού
 ζωντάνεψε μετὰ τὴ μοναδικῆ τῆς τέχνη τὰ
 τραγούδια τῶν συνθετῶν μας, εἶναι δείγ-
 ματα τρανὰ τῆς πίστεως πού θερμαίνε τις
 ψυχῆς δημιουργῶν κι' ἐκτελεστῶν στὸν
 Κύκλο Ἑλληνικῆς Τέχνης. Καί καμάρι-
 μας, σύμβολο καί σημαία μας ὁ Παλα-
 μᾶς.

Φτάσαμε ἔτσι στὰ 1912—13. Χαρήκα-
 με τις νίκες μας, χαρήκαμε γιά τὸ μεγά-
 λωμα τῆς μικρῆς μας πατρίδας, μὰ δὲν
 ξεπαστήκαμε. Οἱ ψυχῆς ἦταν προετοι-
 μασμένες γιά τὴ νίκη, γιατί πιστεύαμε τῶ-
 ρα στὸν ἑαυτό μας. Καί μετὰ τὸ κεφάλι
 ψηλά ζητούσαμε νά μᾶς προσέξει ὁ κό-
 σμος ὅλος, ἐμᾶς τοὺς σημερινούς, τοὺς
 ἀπογόνους, ἂν θέλετε, τῶν ἀρχαίων, γιά
 νά μᾶς προσέξει γιά μᾶς τοὺς ἴδιους κι'
 ὄχι γιά χάρη τῶν προγόνων.

Μὴ δὲν εἶχαμε ἀξίες πνευματικῆς νά
 παρουσιάσομε; Μὴ δὲν εἶχαμε ἕναν Πα-
 λαμᾶ ἀξιο νά μετρηθεῖ μετὰ τοὺς μεγαλύ-
 τερους σύγχρονους ποιητῆς τοῦ κόσμου
 ὅλου; Κι' ὁ Παλαμᾶς ἔπρεπε νά γνωρι-
 στεῖ κι' ὄξω ἀπὸ τὰ ἑλλαδικὰ σύνορα,
 γιατί ὁ Παλαμᾶς δὲν ἀξίζε γιά μᾶς μο-
 νάχα. Ὁ ποιητῆς τῆς «Ἀσάλευτης
 Ζωῆς», τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιληᾶ»,
 τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου» εἶχε
 χορδῆς παγκόσμιες στὴ λύρα του, ὅσο
 κι ἂν οἱ πῶς γλυκῆς ἦταν γιά τὴν ἑλλη-
 νικὴ πατρίδα του. Καί πιστοὶ στὸ «πι-
 στεῦω» τοῦ «Κύκλου» μας ζητήσαμε νά
 τὸν γνωρίσωμε στὸ παγκόσμιο κοινὸ μετὰ
 μιὰ φροντισμένη γαλλικῆ μετάφραση.
 Σχηματίσαμε μιὰν ἐπιτροπὴ ἀπὸ μερι-
 καὺς διαλεχτοὺς διανοούμενους, τοὺς
 Ἀνδρέα Ἀνδρεάδη, Παῦλο Νιρβᾶνα,
 Γιάννη Ζερβό, Ἀριστο Καμπάνη καί τὸν
 ἑαυτό μου. Τὸ ἔργο τῆς ἐπιτροπῆς ὑπο-
 στηρίχθηκε σημαντικὰ ἀπὸ τὸ Βενιζέλο,
 τὸ Ν. Πολίτη, ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν,
 τὸν Ἰωάννα Δραγοῦμη καί τὸ Γ. Κασιμίπα-
 λη. Ἡ ἐπιτροπὴ μοῦ ἀνέθεσε τὴ φροντίδα
 νά ἐρθῶ σὲ συνεννόηση μετὰ τὸν ποιητῆ,
 νά ἐπικοινωνήσω μετὰ τὸ μεταφραστῆ καί γε-
 νικὰ νά παρακολουθῶ ἀπὸ κοντὰ ὅλη
 τὴν ἐξέλιξη τῆς ἐργασίας. Ζήτησα πρῶ-
 τα ἀπὸ καθένα χωριστὰ νά μοῦ στείλουν
 μιὰν ἐκλογή ἀπὸ ὅλο τὸ ἴσαμε τότε ἐκ-
 δομένο ἔργο τοῦ Παλαμᾶ. Ὅλοι διά-

λεξαν σχεδόν τὰ ἴδια. "Ἐκαμα λοιπὸν τὴν πρόταση τῆς ἐπιτροπῆς μας στὸν Παλαμᾶ καὶ τοῦ ζήτησα τὴ γνώμη του γιὰ τὸν κατάλληλο μεταφραστή. Μοῦ ἔστειλε τότε ἓνα γράμμα τοῦ Εὐγένιου Κλεμόν, καθηγητῆ λυκείου στὴ Νίκαια τῆς Γαλλίας, ὅπου ἔλεγε πὼς ἀπὸ καιρὸ εἶχε ἀσχοληθῆ μετὰ τὴν ποίηση τοῦ Παλαμᾶ, εἶχε μεταφράσει καὶ δημοσιέψει μερικά ποιήματα καὶ πὼς ὁ μέγας του πόθος ἦταν νὰ παρουσιάσει μιὰν ὀλόκληρη συλλογὴ ἀπὸ μεταφράσεις. Τὸ γράμμα τοῦ Κλεμόν ἦταν ἀπὸ τὰ 1912. Κι ὁ Παλαμᾶς, στὸ γράμμα πού μοῦ ἔστειλε στὶς 22 τοῦ Μᾶη τοῦ 1914, ἔγραφε ἀνάμεσα σὲ ἄλλα καὶ τὰ ἀκόλουθα πού ἀντιγράφω αὐτοῦσια:

«Σὰς στέλλω τὴ διεύθυνση τοῦ Clément καὶ μαζί ἓνα γράμμα του πρὸς ἔμένα, γιὰ νὰ ἰδῆτε πὼς φαίνεται ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴ ποίησή μου καὶ πὼς φιλοδοξεῖ νὰ καταστήσῃ γνωστὸ τὸ ὄνομά μου σὲ καλύτερους κύκλους. Μὰ πρέπει μαζί νὰ σημειώσω πὼς τὸ γράμμα του εἶναι γιὰ μένα κάτι π ε ρ α σ μ ἔ ν ο· πὼς ἔξαφνα σῶπασε καὶ δέ μοῦ δίνει πιά σημεῖο πὼς ὑπάρχει· πὼς, πιθανότατα, εἶμαι ἐγὼ ἡ ἀφορμὴ τῆς ἀφροντισιάς αὐτῆς καὶ σιωπῆς, μετὰ τὴ συνηθισμένη μου ἀμέλεια νὰ γράφω καὶ νὰ κρατῶ ταχτικὴ ἀλληλογραφία μετὰ φίλους καὶ θαυμαστές μου, μετὰ τὰ σκοτεινὰ συγχρότατα διαλείμματα τοῦ νοῦ μου πού δὲν ξέρω πὼς με δένουν σὲ μιὰ μελαγχολία ἀνεξήγητη καὶ μιὰ καταφρόνηση τοῦ ἑαυτοῦ μου καὶ σχεδὸν πεποίθηση, πὼς δὲν ἀξίζει κανεὶς νὰ φροντίζει γιὰ μένα καὶ νὰ με προσέχη, οὔτε γιὰ ποιητὴ. Γιὰ τοῦτο νομίζω πὼς μπορεῖ οἱ σίχοι μου νὰ προξενοῦν κάποιαν ἐντύπωση καὶ νὰ δίνουν κάποτε καὶ τὴν illusion πὼς εἶναι γραμμένοι ἀπὸ ποιητὴ ὄχι κοινὸ· μὰ ὁποῖος με πλησιάη καὶ με γνωρίσῃ, κι ἀπὸ κοντὰ κι ἀπὸ μακριὰ ἀκόμα, στὸ τέλος θὰ στοχαστῆ πὼς δὲν ἀξίζει καὶ πολὺ τὸν κόπο νὰ ἀσχολῆται μετὰ μένα. Γιὰ τοῦτο ἔχω τὴν ἰδέα πὼς εἶμαι προωρισμένος νὰ χαθῶ μέσα σὲ μιὰ λήθη· γιατί ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι μέσα μου δὲ βοηθᾷ τὸν ποιητὴ νὰ πάρῃ δικαιότερα μιὰ θέση πού τοῦ ἀξίζει. Γιὰ τοῦτο νομίζω πὼς εἶναι χιμαιρική, ὅσο εὐγενική κι ἂν εἶναι ἡ ἰδέα σας νὰ με καταστήσετε γνωστὸ σὲ κοινὸ μεγαλύτερο, ἔπειτα, μεταφρασμένος τάχα θὰ φανῶ ποιητὴς μετὰ μιὰ ψυχὴ, μαζί κι ἑλληνική κι ἀνθρώπινη, πού θάκανε μιὰ ἐν-

τύπωση σὲ πολιτισμένους ἀναγνώστες ξένους, ἢ ἓνας ποιητὴς, ἀπλούστατα, τῆς ἀράδας;.....»

Κράτησα στὴν ἀντιγραφή αὐτὴ καὶ τὴν ὀρθογραφία καὶ τὶς ὑπογραμμίσεις τοῦ ἴδιου τοῦ ποιητῆ. Τὸ γράμμα αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸ. Δείχνει τὴ μανία πού εἶχε ὁ Παλαμᾶς νὰ ὑποτιμᾷ τὸν ἑαυτό του. Δειλία; μετριοφροσύνη; πὼς νὰ τὴν πῆ κανεὶς; Ὡστόσο ἡ χαρὰ του ἦταν φανερὴ ὅταν ἔβλεπε νὰ τοῦ θαυμάζουν ἓνα ἔργο του, κι ἀκόμα πιὸ πολλὴ ὅταν ἐνιωθε νὰ τὸν καταλαβαίνουν.

"Ἐπειτα ἀπὸ τὶς συστάσεις αὐτῆς τοῦ Παλαμᾶ ἄρχισα νὰ ἀλληλογραφῶ μετὰ τὸν Κρεμόν, πού ὁ ἐνθουσιασμός του ἦταν ἀπερίγραπτος γιὰ τὸ ἔργο πού τοῦ ἀναθέσαμε. Ἡ μετάφραση προχωροῦσε γρήγορα στὴν ἀρχή, μῦλο πού ἡ Γαλλία βρισκόταν τότε μέσα στὴν ἀντάρα τοῦ μεγάλου πολέμου. Ἐπειτα ἀκολούθησαν ἐδῶ ἄλλα γεγονότα. Χωρισθήκαμε σὲ δυὸ Ἑλλάδες. Πέρασαν χρόνια. Τέλος πάντων, στὰ 1922 βγῆκε σὲ δυὸ τόμους ἡ μετάφραση τοῦ Κλεμόν, μετὰ πρόλογο τοῦ Φιλιάς Λεμπέγκ, βιογραφία τοῦ ποιητῆ καὶ ἀνάλυση τοῦ ἔργου του ἀπὸ τὸ μεταφραστὴ καὶ ἐκλογή ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσαμε τότε ἐκδομένα ἔργα του, ἀπὸ τὸν «Ὑμνο τῆς Ἀθηνᾶς» ὡς τοὺς «Βωμούς», μερικά πεζὰ καὶ μιὰ σκηνὴ ἀπὸ τὴν «Τρισεύγενη».

Μεγάλη ἦταν ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἱκανοποίησή μας πού πραγματοποιήθηκε ἐπὶ τέλους ὁ σκοπὸς μας. Ὁ Παλαμᾶς γινόταν παγκόσμιος γνωστός. Καὶ ἔγινε γνωστός καὶ τὸν κατάλαβαν καὶ τὸν ἐθαύμασαν μεγάλες προσωπικότητες ξένες, ὅπως ὁ Ἐρριό, πού τὸν ὀνομάζει «σπάνιο ποιητὴ» καὶ τοῦ χρωστᾷ χάρη γιὰ τὸν Ὑμνο τῆς Εἰρήνης, ὁ Ρομαίν Ρολλάν, πού τὸν λογαριάζει γιὰ «τὸ μεγαλύτερο σύγχρονο ποιητὴ», ὁ Ἀνρὺ ντε Ρενιέ, ὁ Μάριο Μενιέ, ὁ Ἐσσελιγκ, ὁ Περνό, ἡ κοντέσα ντε Νοάιγ, ὁ Ἀντρέ Μωρουά καὶ τόσοι ἄλλοι.

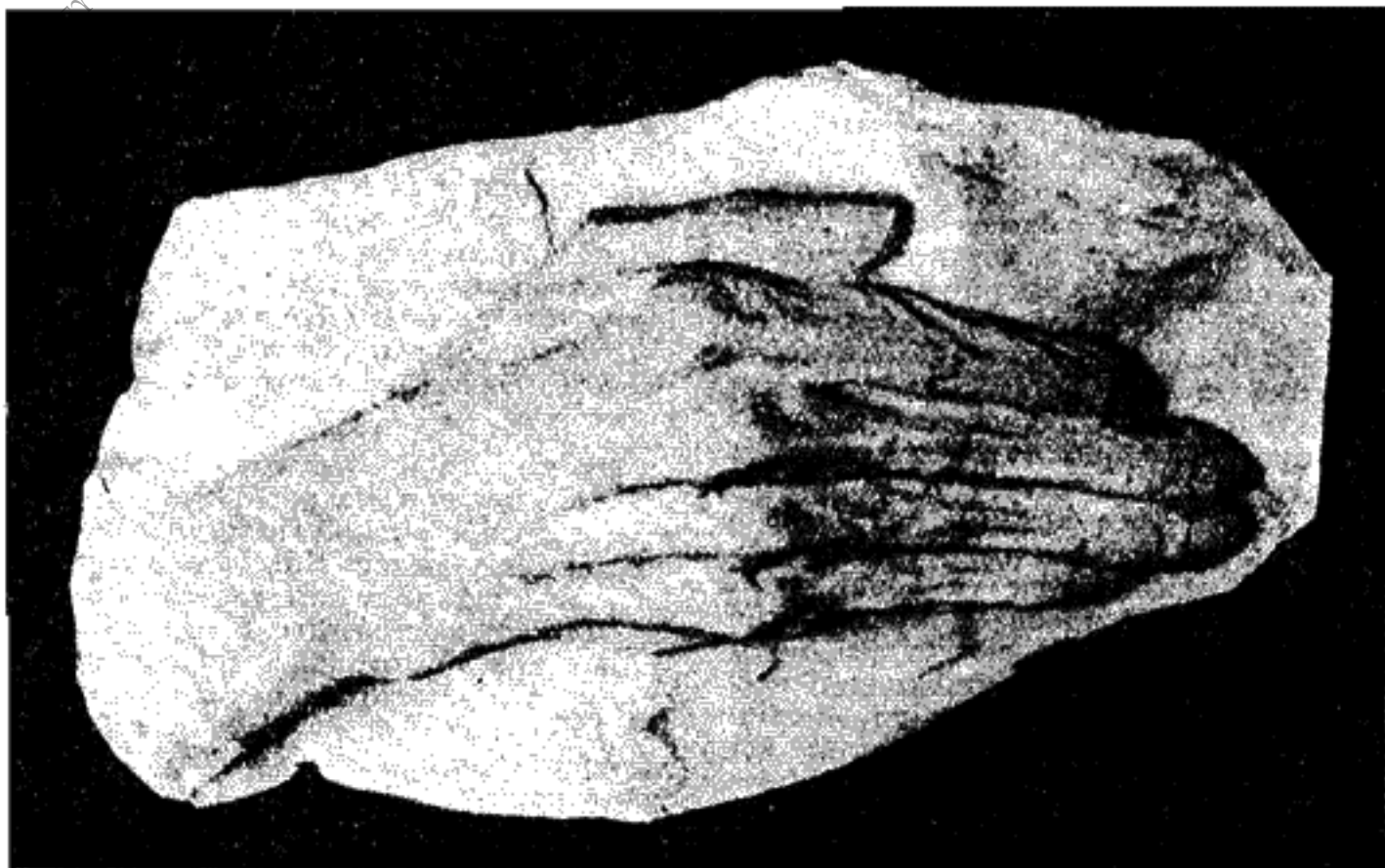
"Ἐπειτα ἀπὸ μιὰ τέτια ἐπίσημη ἀναγνώριση, εἶχαμε κάθε δικαίωμα νὰ πιστεύωμε πὼς εἶχε κάθε δικαίωμα ὁ Παλαμᾶς νὰ τοῦ δοθῆ τὸ βραβεῖο Νόμπελ τῆς φιλολογίας. Κι αὐτὸς ἦταν ὁ δεῦτερος σκοπὸς τῆς ἐπιτροπῆς μας, ὅταν καταπιστήκαμε μετὰ τὴ φροντίδα γιὰ τὴ μετάφραση. Θέλαμε νὰ γνωριστῆ πρῶτα ὁ Παλαμᾶς, μὰ καὶ νὰ τιμηθῆ ἔπειτα ὅπως τοῦ ἀξίζε καὶ μαζί του νὰ τιμηθῆ

κι ή Ελλάδα. Γιατί δέν έγινε; Τί εμπόδια βγήκαν στη μέση;” Ίσως καλύτερα θά είναι νά μὴν πολυσκαλίσουμε τὸ πρᾶγμα. Θά βγοῦν ἴσως στη μέση μερικά μαῦρα σημάδια, μερικές ἀντιζηλιές φιλολογικές πού δέν τιμοῦν καθόλου τὸ χαρακτήρα τῆς φυλῆς μας. Μπορεῖ ὁμως νά δούλεψαν κι ἐθνικές ἀντιζηλιές. Ποιὸς ξέρει;

“Ἄν ὁμως δέν ἐδόθηκε στὸ ἔργο τοῦ

Παλαμᾶ ἡ παγκόσμια καθιέρωση πού τοῦ ἀξίζε με τὸ βραβεῖο Νόμπελ, τὴν καθιέρωση αὐτὴ τοῦ τὴν ἔδωσαν οἱ διαλεχτοὶ ξένοι πού γνώρισαν τὸ ἔργο του, ἄλλοι, ὅσοι μπόρεσαν νά τὸ διαβάσουν στὸ πρωτότυπο, ἄλλοι ἀπὸ τίς ξένες μεταφράσεις, πού ἀνάμεσα σαυτὲς ξεχωριστὴ θέση πήραν οἱ δυὸ τόμοι τοῦ Κλεμάν πού ἀγκαλιάζουν τὸ σημαντικότερο μέρος τοῦ ἔργου τοῦ Μεγάλου Ποιητῆ.

ΛΥΡΑ Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΠΑΣ

ΕΚΜΑΓΕΙΟ ΤΟΥ ΧΕΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

(Φωτογραφία Ν. Π.—Copyright ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΠΑΣ)